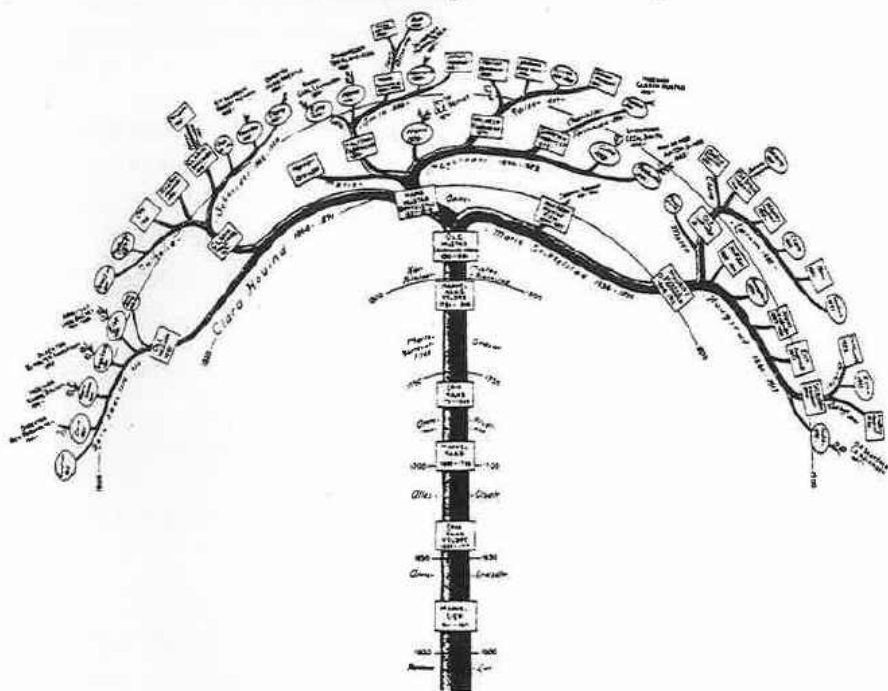

Ign

Slektsforskning

Fra innholdet:

Hva er slekthistorie ?

Slektsforskning skritt for skritt

Kirkebøker, trykte kilder, arkiver

Slekt i Amerika

Nyttige post- og internettadresser

Litt om gotisk skrift

PÅ LEIT ETTER EGEN SLEKT

Dette nummeret av IGN bruker vi til å se litt på slektslære, og metode og arbeidsmåte ved slektsforskning. *Genealogi* er det latinske navnet, og et nyttig oppslagsord i mange sammenhenger (for eksempel som søkeord på internett)

Å se på slekters gang - arbeide seg bakover i egen slekt - finne tilbake til egne røtter, er viktig og verdifullt. Flere og flere driver med slikt arbeid. Mange finner at i tillegg til å være et verdifullt arbeid for ettertiden, er det kanskje også den mest spennende av alle hobbyer.

I Enebakk Historielags regi er det startet opp en gruppe på slektsforskning. I løpet av et par møter har de kommet i gang med arbeidet. For dem kommer kanskje dette heftet i seineste laget, men kan hende inneholder det noen tips til det videre arbeidet. Og kanskje er det flere som har vurdert å starte opp. Ta i så fall kontakt med historielagets leder, Bjørn Marthinsen (adresse bak i bladet).

Innholdet i dette bladet bygger på flere bøker om temaet, stoff fra Norsk Slektshistorisk Forening, stoff fra Internett, og samtaler med folk som har forsket på sin egen slekt. Bakerst i bladet finner du adresser til foreningen og andre nyttige post- og internettdresser, samt titler på slektsforskningsbøker for dem som ønsker å hente systematisk viten fra trykte kilder.

Slektsforskning kan være mye mer enn bare å samle de mest nødvendige opplysninger, som navn, fødselsår og familierekkefølge. Snakker du med eldre mennesker, vil de kunne fortelle ting som gjør forfedre og mødre til mer enn bare navn og portretter. Da gjelder det å skrive ned anekdoter, karakteristikk og kanskje til og med replikker og sitater.

La oss først se på en del sentrale ord og uttrykk i slektsforskning, og starte med kanskje det mest sentrale i all historieforskning, nemlig *kildene*. *Kildekritikk* - det å stille kritiske spørsmål ved om kildene er til å stole på er også viktig.

Tre generasjoner på Mellom-Borud i Dalefjerdings: Andreas Borud (1839-1932), Johan Borud (1868 -1939), og John Borud (1909-1987)

Hva er slektshistorie ?

Her kommer en liten oversikt over noen begreper i faget slektsforskning. Navnet på vitenskapen er altså *genealogi*. Vi kjenner igjen de forskjellige leddene i begrepet. Det kommer fra gresk, og første leddet står for *slekt* eller *opphav*. Andre delen betyr *lære*. En enkel definisjon kan være: *Slektshistorie er læren om opphavet til slekta, og den innbyrdes sammenhengen i denne*. En videre definisjon er: *En vitenskapelig utforskning av det enkelte mennesket når det gjelder avstamning, bygd på personlige forhold, stilling og liv i samfunnsmessig sammenheng*. Da har vi gjort slektsgransking til en vitenskapelig disiplin, der målet blir å legge fram historiske kjensgjerninger som må kunne dokumenteres. Slektsband må klarlegges ved å bruke historiske kilder og metoder. Mye av dette kildestoffet er det samme som andre historikere bruker.

Kilder og kildekritikk

I vår sammenheng er antakelig den første definisjonen presis nok. Vi er interessert i å finne fram til opphavet til slekta, og den innbyrdes sammenhengen mellom personene. Det dreier seg om å finne fram til fakta og kontrollere opplysningene. Resultatet *skal* være riktig. Det dreier seg om å bruke kildene på riktig måte. Det er viktig å skille mellom opplysninger som er *sikre*, *sannsynlige* eller kanskje bare *mulig* riktige.

Vi har to hovedtyper kilder: *Skriftlige* og *muntlige*. Ulike kilder har ulik beviskraft. Det er forskjell på opplysninger som kan dokumenteres gjennom at de er oppført i en kirkebok eller en rettsprotokoll, eller om det er opplysninger som fortelles fra person til person og lever på folkemunne. Kanskje vil vi i vår gransking av ei slekt komme over rykter og påstander: I den og den slekta er det kongsblod eller adel, eller kanskje skjuler det seg en morder og drapsmann noen slektsledd bakover. Også spørsmål om hvem som er barnefedre kan ofte være gjenstand for kreative spekulasjoner. Slike ting må vi prøve å skjære unna. Vi skal ikke *tro*, vi skal *vite*.

To sentrale begreper er *primærkilde* og *sekundærkilde*. *Primærkilden* kan vi si er *den mest opprinnelige kilden til opplysningen*. I vår sammenheng er dette oftest kirkebøker og folketellinger. Bygdebøker og andre nedskrevne opplysninger bygger ofte på disse. Dermed blir de *sekundærkilder*.

Kildekritikk står sentralt i alt historiefaglig arbeid. Det vil si at vi kritisk vurderer troverdigheten og påliteligheten av opplysningene en kilde gir. Vi må stille spørsmål om vi kan stole på kilden, og om det den forteller oss er riktig. For eksempel kan aldersopplysninger være et kildeproblem. I gamle kilder kan dette være svært unøyaktig. I folketellingen av 1801 er en overvekt av aldersangivelser hele tiår: 30 år 40 år osv. Da er det grunn til å tro at de som har ført tellingslistene har anslått folks alder. Et kjent eksempel på feil aldersangivelse er *Myllarguten*. Det er opplyst at han i 1830 flytter fra Sauherad til Vinje. I kirkeboka for Sauherad er han oppført til å være 30 år ved utflytting. Når Vinjepresten noen dager seinere fører han inn i kirkeboka som innflytter, er han oppført som 29 år, og ved vigslen fire måneder seinere oppgis alderen til 28 år. Dette som en illustrasjon på at en skal være kritisk og ikke ta alle opplysninger for god fisk.

SLEKTSFORSKNING SKRITT FOR SKRITT

Når vi skal kartlegge en slekt, plasserer vi resultatet inn i en såkalt *slektstavle*. Det er et skjema der hver enkelt slektsmedlem har sin plass, vanligvis med opplysninger om fødsels- og dødsår, og kanskje også året vedkommende eventuelt giftet seg.

Den personen som danner utgangspunktet for en slektstavle, kalles *proband*. En slektstavle kan settes opp på mange forskjellige måter, som trær med grener og røtter, som sirkler eller trekanter.

Et lite råd: *Lag en kladd først* (det finnes spesielle kladd-anetavler, som det også finnes spesielle Pryd-anetavler)

I prinsippet er det to forskjellige typer slektstavler:

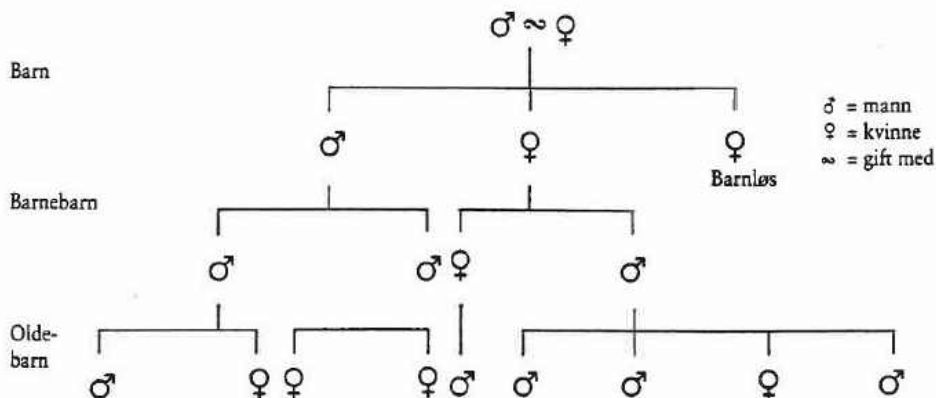
- *Anetavler*, som viser en persons (*probandens*) forfedre og mødre, og
- *Etterslektstavler*, som viser en persons etterkommere. Da skjønner vi at en etterslektstavle starter i fortiden og forsøker å følge slekten framover til vår egen tid. Anetavlen følger slekten i motsatt retning, fra vår egen tid og bakover

Olde- far	Olde- mor	Olde- far	Olde- mor	Olde- far	Olde- mor	Olde- far	Olde- mor
Farfar		Farmor		Morfar		Mormor	
Far				Mor			
Proband							

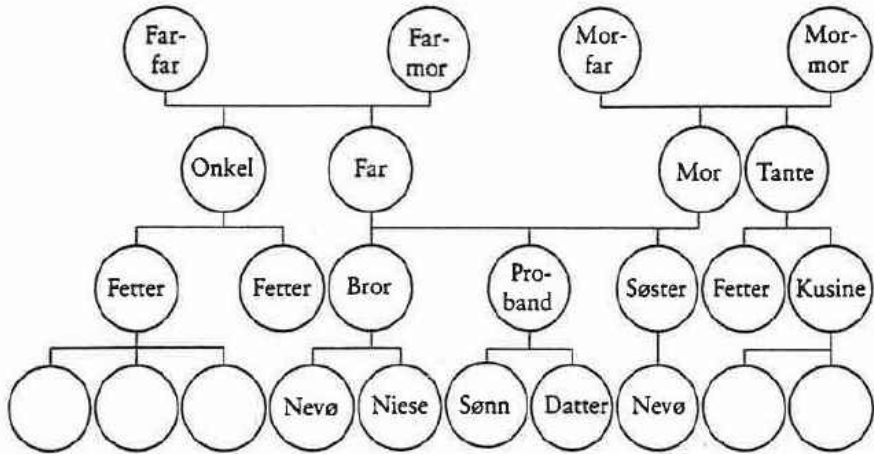
Anetavleskjema. Opplysningene blir mer og mer usikre jo lengre bakover vi kommer i tid. Ofte finner vi bare tidspunkt for dåp og begravelse, ikke fødsel og død.

- En tredje variant er *Samblodstavlene*. Dette er en kombinasjon av en anetavle og flere etterslekttavler, som viser probandens nærmeste forfedre og alle deres etterkommere. Det vil si vedkommende person og alle de nærmeste slektingene, som barn og barnebarn, foreldre og besteforeldre, søsken, nevøer og nieser, tanter og onkler, fettere og kusiner osv.

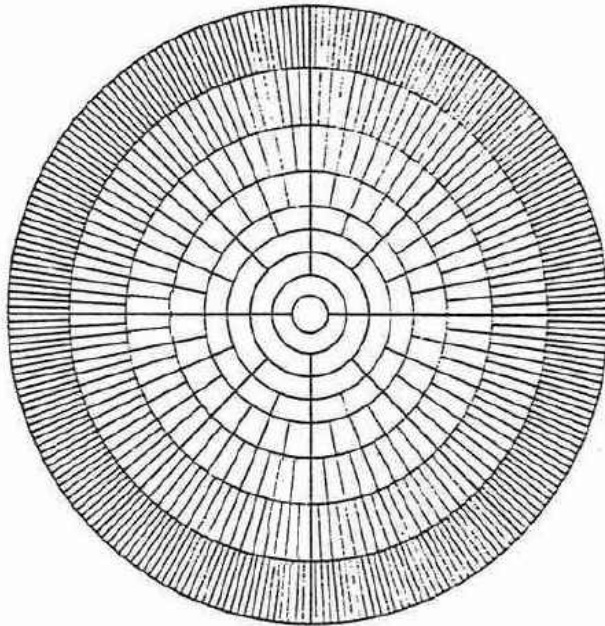
Anetavler kan vi kjøpe hos de fleste bokhandlerne, bestille fra Lokalhistorisk Forlag eller Norsk Slekthistorisk Forening - adresser bakerst i bladet.

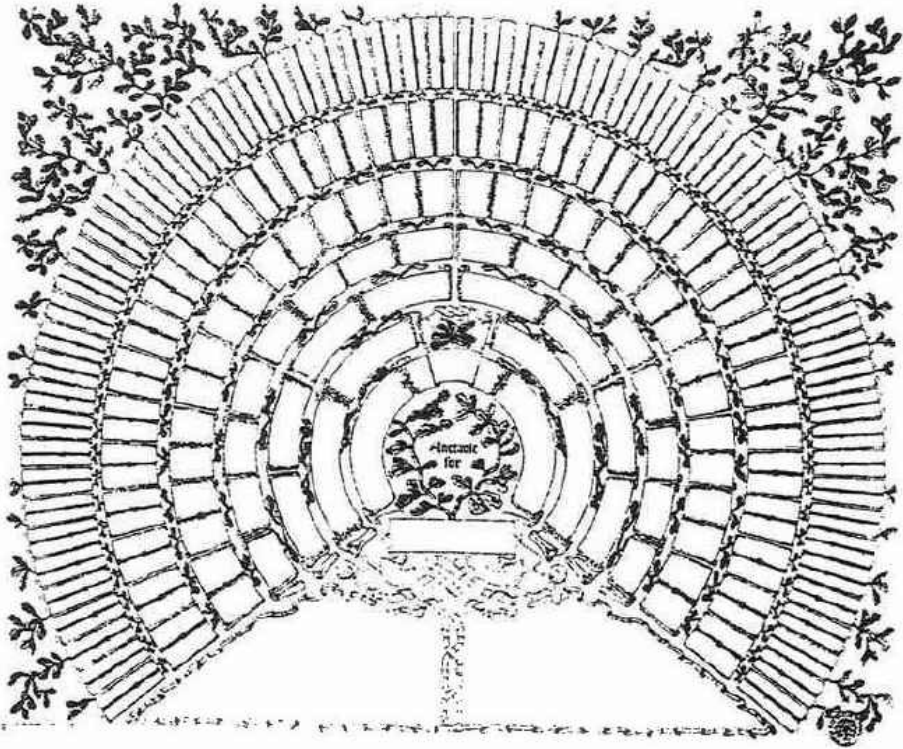
Skematisk etterslektstavle i tre generasjoner, med utgangspunkt i et ektepar

Skjematisk samblodstavle. Vi ser probanden i midten, og de slektninger som nedstammer fra besteforeldrene er tatt med. Det vil si; bare de som er blodbeslektet - ektefeller er ikke med

Anetavle som et sirkelskjema med probanden i midten.

Prydanetavle for seks generasjoner, med ranker, farger og gull

Utgangspunktet

Det kan være enklere enn du tror å komme i gang. Du starter "på hjemmebane": Noter alt du selv vet om forfedrene dine, og spør så alle i familien du tror kan sitte inne med opplysninger, om de har noe å tilføye.

Mange kaster bort tid i starten. Kjenner du kanskje litt til en bestemt person kanskje et par - tre generasjoner bakover og prøver å finne ut mer om vedkommende, kan du kjøre deg helt fast fordi du vet for lite konkret. Da er det bedre å starte nærmere seg selv. Det aller enkleste er å ta utgangspunkt i foreldregenerasjonen. Der har de fleste nettopp det eksakte utgangspunktet som skal til for å komme raskt og greit i gang.

Dette er viktig:

Du bør vite *fullt navn* på den personen du skal starte med - i alle fall Etternavnet og det fornavnet vedkommende brukte til daglig.

Du bør helst vite hans eller hennes *fødselsdato* - i alle fall året Vedkommende er født.

Du bør vite i hvilken *menighet* han eller hun ble født.

Dessuten vil det ha stor betydning å vite akkurat *hvor* stamfaren eller stammoren ble født. Det gjelder ikke minst hvis det dreier seg om en plass i et landdistrikt. For mange steder i landet er det skrevet gårds- og slektshistorier. Finner du igjen slektingene dine i en slik framstilling, kan du ha spart mye arbeid.

Derfor: Gå til biblioteket

Først bør vi finne ut om noen allerede har gjort noe av jobben for oss. Gårds- og slektshistoriene inngår gjerne i *bygdebøkene*. Der kan vi slå opp på det stedet hvor vi kanskje vet at forfedrene våre bodde, og så følge slektslinjene ved å gå videre til andre gårder eller plasser hvor du får vite at slekten bakover har bodd. Dessverre er det ikke skrevet gårds- og slektshistorier for alle bygder, og enkelte av dem som finnes, er så ufullstendige at du får dårlig hjelp.

BIRGER KIRKEBY

ENEBAKK

Bygdebok

BIND II

*Gårds- og slektsbistorie
for vestre og søndre delen av
Kirkebygda og Hammeren med Skåka*

*Tittelsiden på
Enebakk Bygdebok*

For Enebakks vedkommende er vi heldige i så måte: *Enebakk Bygdebok. Gards- slektshistorie* er gitt ut i tre bind. Bind I tar for seg Stranda og nordre del av Kirkebygd, bind II behandler resten av Kirkebygd og Hammeren med Skåka, og bind III Dalefjordingen og Ytterbygd med Brevik og Rausjø. Enebakk Bygdeboknemnd med Barthold A. Butenschøn som en av de drivende kreftene sto bak verket. Forfatter er Birger Kirkeby, og de tre bindene er altså en gards- og ættehistorie for alle gardene i bygd. Også husmannsplassene er behandlet. Kulturkontoret har opplysninger om hvor bøkene kan skaffes.

Enebakk har også en eldre bygdebok: *Enebakk Herred. Bidrag til en bygde- og slektshistorie*. Den er skrevet av N.R. Aas, som var distriktslege i Enebakk, og utgitt i 1927. Den har langt færre slektsopplysninger enn det før nevnte bygdebokverket. Men i tillegg til slektsdelen, har den ca. 100 sider generell bygdehistorie, om beliggenhet, næringsliv, kommunikasjon,, håndverk og industri, handel, kirke og preseteskap, militære forhold og sunnhetsforhold. Denne siste delen er kanskje ikke særlig analytisk og vitenskapelig, men er en interessant framstilling av enkelte sider ved Enebakksamfunnet for trekvart århundre siden, slik forfatteren så det. Denne boka er nok bare å få antikvarisk eller eventuelt på biblioteket.

I enkelte deler av landet er det laget såkalte *ættebøker* som deler av bygdebøkene. Der vil at enkelte slekter bli sett mer i sammenheng, og du trenger ikke bla deg fra gård til gård for å sette opp anetavlen. Særlig for slekter der det var mange embetsmenn og byborgere er det dessuten skrevet slektsbøker. Det dreier seg gjerne om familier som har brukt et fast slektsnavn langt tilbake i tid.

For å finne ut hva som finens av slektsbøker gir *Morten Hansens* bok "*Norske slektsbøker*" en nyttig oversikt. Den finner du antakelig på nærmeste bibliotek. Men det er kommet mange slektsbøker etter Morten Hansen utga sin bok. Undersøk i *katalogen på biblioteket* om navn du er interessert i, forekommer som referanse.

På samme måten er *Oluf Rygh: "Norske Gaardnavne"* et standardverk når det gjelder å finne hvor i et fylke en bestemt gård ligger.

Her er hele 10 søsken Holstad samlet: Første rekke fra V.: Kolbjørn, Hans, Hermine, Sverre, Georg. Bakre rekke fra v.: Syver, Johannes, Ottar, Olav, og Arne

Så står kirkebøkene for tur

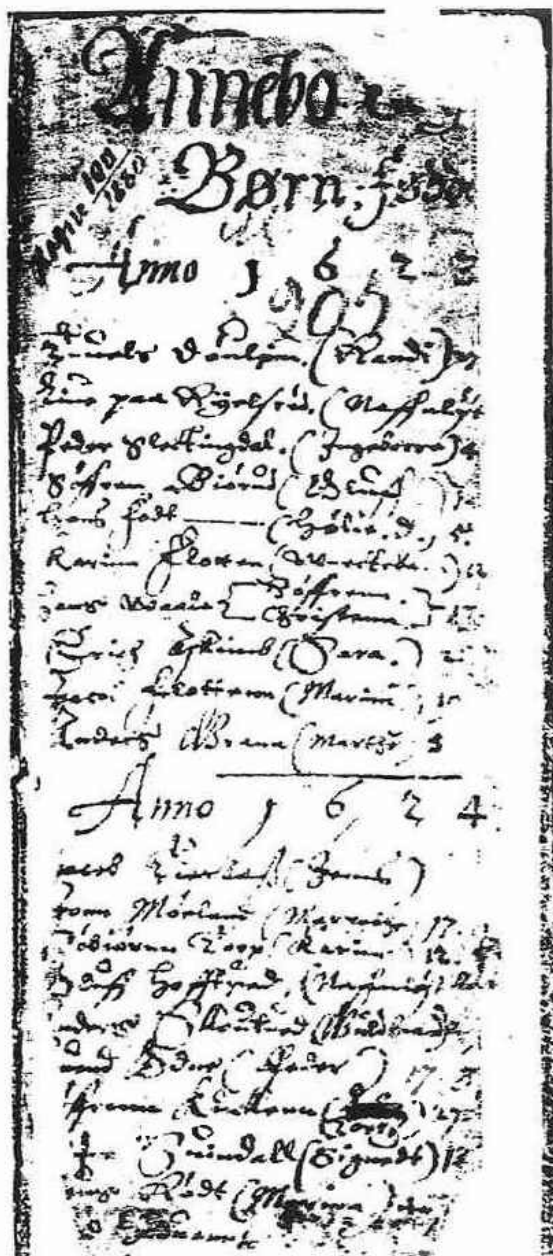
Etter at du har samlet og skrevet ned det stoffet du selv vet, opplysninger du har fått fra dine nærmeste slektninger eller funnet i Bydebøkene, er *Kirkebøkene* neste naturlige kilde. Hvor gamle kirkebøker som finnes rundt om i landet er forskjellig. Først med et nytt kirkerituale som kom i 1685 ble det lovfestet at kirkebøker skulle føres. Før den tid var det bare 42 kirkegjeld som systematisk hadde ført slike bøker. Den eldste vi kjenner er fra Andebu i Vestfold. Her kan vi se at de første innføringene gjelder døpte i kirkeåret 1624.

I kirkeboka skal du finne kronologiske oversikter over døpte, konfirmerte, inngåtte ekteskap og gravlagte. Alle disse typene data er greie å få med, men i starten på slektsforskningsarbeidet kan du starte med å kombinere opplysningene fra dåp og vielse.

Enkelt sagt er fremgangsmåten ved bruk av kirkebøkene slik: Du slår opp en dåp og finner fødsels- og dåpsdata for barnet, hva foreldrene heter, hvor de bodde og kanskje hvilket yrke faren hadde. Noter ned navnet på fadderne også, de var ofte slektninger. Et problem du raskt møter er den gamle *navneskikken*. Det vil si at de fleste ikke brukte faste slektsnavn her i landet for noen generasjoner siden, men står innført med farsnavnet isteden. Når du litt tilbake på 1800-tallet finner en av forfedrene som heter Anders Hansen, vil altså hans far som regel hete Hans, mens far til en Marit Nilsdatter heter Nils.

Når du har funnet når en forfar eller formor er døpt, blar du deg bakover fra *dåpsdatoen* til barnet for å finne *datoen for vielsen*. Det kan være lenge før - kanskje 20 år eller mer. Men er du heldig og finner vielsen til foreldrene i samme prestegjeldet som barnet er døpt, kommer du tross alt greit videre. For ved vielsen vil det stå blant annet hvor gamle foreldrene er, hvor de er født og hva far til brud og brudgom heter. Og så kan du regne deg bakover til fødselsåret og begynne letingen etter når de to er døpt. Så er det å finne deres foreldres vielse igjen osv.

Men vær oppmerksom på at vi nå har snakket om de nyere kirkebøkene - dem de fleste starter med. Når du kommer en del bakover i tid, har kirkebøkene færre opplysninger, og du må legge mer arbeid i å komme videre. I de eldste bøkene kan det være vanskelig å finne noe

Første side i den eldste kirkeboka vi kjenner, fra Andebu i Vestfold.

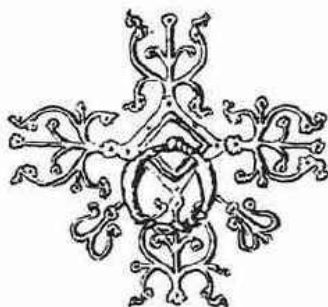
mønster for føringen, og føringsmåten kan også være forskjellig fra prest til prest. Også sosial avstand og rangsforskjell kunne føre til forskjellige opplysninger i kirkeboka. Formuleringene kan være ulike om presten har begravet et "almisselem" eller ført en standsperson til siste hvile. Ja til og med helt utenforliggende ting som personens væremåte og været på begravellesdagen kunne komme med. Her er et eksempel fra 1725 som ofte siteres: "Den 22 Nov: blev det urolige og Trettefulle Menniske Søren Ruud hans legeme i et urolig og fortrædeligt weyrlig begravet ved Gierdrum Kircke, og var bleven 76 år gammel. Clocherne er iche betalte".

Et annet problem å finne fram i kan være de som har forfedre født utenfor ekteskap. Da kan du ikke lete etter foreldrenes vielse bakover i tid, men prøv den andre veien. Kanskje giftet de to seg med hverandre senere, eller kanskje giftet de seg hver på sin kant. I begge tilfeller vil du kunne få de opplysningene du trenger for å komme greit videre.

Ofta er det likevel vanskeligere enn som så å finne ut hvor foreldrene til barn født utenfor ekteskap kommer fra. Og det kan være like vrient å komme bakover om foreldrene var gift. For *hvor* giftet de seg? Her kan vi ofte ta *folketellingene* til hjelp! Dette kommer vi tilbake til.

Det er sognepresten i bygda som forvalter kirkebøkene. Det vil si at de eldste bøkene oppbevares i Riksarkivet. Alle kirkebøker eldre enn 100 år befinner seg der.

Videre er det en klausul på 60 år på opplysningene i kirkebøkene. Det vil si at du ikke uten videre får tilgang på opplysninger som er yngre enn 60 år. Vær også klar over at opplysninger eldre enn denne grensen, for eksempel fødte i året 1912, kan befinne seg i samme kirkebok som yngre og åpne opplysninger. Dermed får du ikke tilgang til boka.

Folketellingene

Den nyeste folketellingen som er tilgjengelig, ble holdt 1900. Her foreligger originalene i de forskjellige statsarkivene, men en del er laget elektronisk og publisert på internett

Når du skal finne frem til forfedrene dine i en folketelling, bør du vite nøyaktig hvor de bodde. Ellers må du belage deg på kanskje mange timers leting. For byene går det ofte greit. Du kan bruke adressebøker og finne ut på hvilken gateadresse en bestemt stamfar bodde for eksempel 1900 - i alle fall i Oslo. I landdistriktene slår du for 1900-tellingen opp gårdsnummeret i "Norske Gaardnavne". Så er det å finne frem i katalogen til riktig pakke.

Her får du hjelp i arkivet om du ikke har brukt kilden før.

I folketellingen 1900 får du vite blant annet en persons navn, yrke, alder og fødested. Det foreldreparet du ikke fant gift, viser seg kanskje å være fra et helt annet sted i landet, og du finner vielsen der.

De samme basisopplysningene som 1900 får du i folketellingene 1891, 1875 og 1865. Tellingen fra 1875 er fordelt på statsarkivene - men databehandlet for en del bygder. Folketellingene 1891 og 1865 er i Riksarkivet for hele landet.

I folketellingen 1801 må du se langt etter opplysninger om fødested. Men navn, alder og yrke får du vite, og dessuten har denne folketellingen den store fordelen at den er databehandlet for hele Norge (gjort av Universitetet i Bergen). Du leser tellingen på mikrokort, og bakerst finner du fullstendige navneregistre. Det er også laget navneregistre for fylkene (amtsregistre), så i 1801 har du muligheten for å lokalisere slektninger som kan høre hjemme overraskende langt unna der du møter dem senere.

Det finnes også manntall for både 1701 og 1664-66. Om du ikke gir deg, får du nok bruk for disse kildene også!

Folketellingene fra år 1801, 1865 og 1900 ligger alle på internett, og er søkbare på personnivå. Du kan også bestille på papir fra Riksarkivet (adresse bak i bladet), for eksempel folketellingene for Enebakk Herred fra 1865.

La oss som en kuriositet se litt på hva som er beskrevet som retningslinjer for "*Fremgangsmåten ved de i Norge i Årene 1769-1876 afholdte 9 alminnelige Folketellinger*". Vi bruker tellingen i 1865 som eksempel, og kilden er Det Statistiske Centralbureau i 1882.:

Skjema fra folketellinga 1865

□ Etter Udløbet af det næste Tiår blev en almindelig Folketælling derefter afholdt i Henhold til kongelig Resolution af 11te Oktober 1865 (i Lovsaml.). For Byernes Vedkommende bragtes ved denne Tælling Selvtællingssystemet i Anvendelse, idet Huseierne blev anmodede om selv at udfylde de anordnede Schemata, der omdeltes og senere igjen indsamledes af Rodemestrene, som tillige i Tilfælde af manglende Udfyldning havde at besørge samme. Denne Tælling var - ligesom Tællingen i 1801 - **nominativ**, idet der i Speciallisterne, foruden beboede Huse og Husholdninger anførtes ethvert Individ's Navn, Stilling i Familien, Næringsvei, ægteskabelige Stilling, Alder, Kjønn, Fødested og Trosbekjendelse, samt Oplysning, om Vedkommende var sindssvag, døvstum eller blind. Som Skyds- og Diætgodtgjørelse til Lensmænd og Skolelærere blev i Anledning af denne Tælling udbetalt tilsammen Spd. 14 737 eller Kr. 58 948. Indre-Departementets Foredrag angående Tællingens Afholdelse og angående Godtgjørelse til Lensmænd og Skolelærere, de til Magistrater og Sognepræster udfærdigede Cirkulærer samt de ved Tællingen benyttede Schemata ere aftrykte som Bilage til den i "Resultaterne af Folketællingen i Norge i Januar 1866", Christiania 1868-1869, meddelte Indledning (S. XXVIII-XXXVI). Folkemængden den 31te December 1865 fandtes at være 1701756. - De om Kreaturhold og Udsæd indhentede Opgaver ere offentliggjorte i Beretning om Rigets oeconomiske Tilstand Årene 1861-1865, Andet Hefte, Christiania 1869.

KODEBOK			Koder representert i tellingsår		
Felt	Posisjon	Ant. siffer	1865	1875	1900
Kommunennummer	1-4	4	Ja	Ja	Ja
Kretsnummer	5-7	3	Nei	Ja	Ja
Huslistennummer (Kun for byene)	8-10	3	Nei	Ja	Ja
Personlistennummer (Sidenummer i 1865)	11-13	3	Ja	Ja	Ja
Personnummer	14-15	2	Ja	Ja	Ja
Type	16	1	Ja	Ja	Ja
Kjønn	17	1	Ja	Ja	Ja
Hvor bosatt	18	1	Nei	Ja	Ja
Sedvanlig- / midlertidig oppholdssted	19-22	4	Nei	Ja	Ja
Familiestilling I	23-24	2	Ja	Ja	Ja
Familiestilling II	25-26	2	Nei	Nei	Ja
Sivilstand	27	1	Ja	Ja	Ja
Y R K E	Hierarkisk posisjon (hovedyrke)	28-29	2	Ja	Ja
	Næringsvei (hovedyrke)	30-31	2	Ja	Ja
	Hierarkisk posisjon (biyrke)	32-33	2	Ja	Ja
	Næringsvei (biyrke)	34-35	2	Ja	Ja
Fødselsmåned	36-37	2	Nei	Nei	Ja
Fødselsår (Alder i 1865)	38-41	4	Ja	Ja	Ja
Fødested	42-45	4	Ja	Ja	Ja
Statsborgerskap	46	1	Nei	Ja	Ja
Trossamfunn	47	1	Ja	Ja	Ja
Sykdom	48	1	Ja	Ja	Ja
Etnisitet (Fars etnisitet i 1875)	49	1	Nei	Ja	Ja
Språk (Mors etnisitet i 1875)	50	1	Nei	Ja	Ja
Antall siffer totalt		50			

Kodeboken viser hvilke opplysninger som er med på tellingene i 1865, 1875 og 1900

Så er turen kommet til arkivene

Nå har vi sjekket med biblioteket om det er gitt ut noe skriftlig om slekta vår, vi har sett i kirkebøker og studert folketellinger. Da er turen kommet til andre arkiver. Da har vi for det første *Riksarkivet*, som ligger i Folke Bernadottes vei 21 i Oslo - ved endeholdeplassen for Sognsvannsbanen. Riksarkivet har blant annet arkivmateriale fra sentraladministrasjonen. Dessuten har vi en rekke *statsarkiv* - i *Oslo* (med lokaler sammen med Riksarkivet), *Bergen*, *Hamar*, *Kongsberg*, *Kristiansand*, *Stavanger*, *Trondheim* og *Tromsø*. Et statsarkiv skal ta i mot og gjøre tilgjengelig arkivmateriale fra den lokale og regionale statsadministrasjonen. I tillegg skal statsarkivet ha tilsyn med arkivforholdene i hele den offentlige forvaltning innefor sitt distrikt. I statsarkivene finner du bl.a.: arkiver fra

- amtmann/fylkesmann
- biskop
- lensmann
- sorenskriver
- tollkontor
- folkeregister
- fogd
- prost/prest
- politikammer
- fengsel
- jordskiftekontor
- vegkontor

For eksempel er som sagt kirkebøker eldre enn 100 år fordelt på statsarkivene. Men både mange kirkebøker og andre kilder fra "distriktsarkivene" foreligger på mikrofilm eller mikrokort i Riksarkivet. Statsarkivet arbeider også for bevaring av verneverdige private arkiver. Som du skjønner finner du mye av det du har bruk for i Riksarkivbygningene.

Her er fire generasjoner på Nedre Sundby i Dalefjerdingsgen: Fra høyre: Jon, Juul-Erik, og Andreas med sine to barn Kjetil og Øystein. Bildet er tatt på Jon Sunbys 90-årsdag i 1982.

Her presenterer vi en sentral institusjon for alle slektsforskere:

NORSK SLEKTHISTORISK FORENING

Norsk Slekthistorisk Forening er Norges eldste riksdekkende forening for slektsforskere - grunnlagt 1926 og i dag med et medlemstall på rundt 1600. Foreningen utgir Norsk Slekthistorisk Tidsskrift, som kommer ut to ganger i året med grundige artikler om slekter, slektskretser og forskningsspørsmål. Dessuten kommer vårt medlemsblad Genealogen med to nummer hvert år. Medlemsbladet er lagt populært opp og sikter seg ikke minst inn mot ferske slektsforskere. I tillegg til artikkelstoff vil du her kunne finne blant annet en spalte med spørsmål og svar. Skriver du og legger frem et problem du strir med, er det kanskje en annen av leserne som vet svaret! **Medlemskontingenten** i foreningen er **kr 275** per år. Det er billig bare med tanke på de trykksakene du får i postkassen.

Dessuten arrangerer Norsk Slekthistorisk Forening **kurs i gotisk skrift** - både korrespondansekurs og kurs der en fra styret er lærer. Vi har allerede erfaring for at disse kursene har åpnet veien til arkivstudier for mange av deltagerne. I tillegg har foreningen planer om å arrangere kurs i slektsforskning.

Og sist men ikke minst: I **Akersgata 7** - rett bak Akershus festning - har foreningen sitt hyggelige **bibliotek og lokaler ellers**. **Åpningstiden er per i dag mandag og torsdag kl. 11-20** (stengt i skoleferiene).

Som medlem kan du bruke bibliotekets store samlinger av bygdebøker og slektsbøker. Vi har kopieringsmaskin og mikrokortleser der du kan studere blant annet folketellingen 1801 for hele landet. Dessuten er biblioteket treffstedet for "likesinnede". Praten går om slekt og slektsproblemer, og erfarne slektsforskere er mer enn villige til å hjelpe deg med råd og vink når du kommer som nybegynner. Ja, vi arrangerer til og med egne Temakvelder om slekt og slektsforskning.

Skifteprotokoller, pantebøker og tingbøker

I skifteprotokollene får du oversikt over arvingene og i noen tilfelle også verdifulle opplysninger om slekta i tillegg. Skiftene gir også godt innblikk i miljøet våre forfedrene levde i, eiendommene deres, og hvordan de hadde det økonomisk.

Ofta kan skiftene hjelpe oss å finne ut hvor gamle ting i familien kommer fra. Det kan for eksempel gjelde sølvtøy, dersom det står angitt hvilke initialer som finnes på en sølvskje.

De originale skifteprotokollene finnes i statsarkivene, men Riksarkivet har filmer av svært mye av dette materialet. Der finnes dessuten et kortregister som dekker Oslo statsarkivdistrikt - ordnet på sorenskriverdistrikt, slik skifteprotokollene også er.

Så litt om det pantebøker og tingbøker inneholder.

Til pantebøkene er det laget panteregistre, og begge deler oppbevares i statsarkivene. Og Riksarkivet har mye av materialet på mikrofilm.

I pantebøkene finner du referert eiendomsoverdragelser. Med andre ord: Vil du vite hvor lenge slekten din har eid en bygård, et hus, en gård eller et småbruk, er det til pantebøkene du skal gå.

For å finne frem i panteregistrene og dermed i pantebøkene bør du i nyere tid kjenne gårds- og bruksnummeret for eiendommer i landdistriktene. Her kan du bruke den trykte matrikkelen fra 1886, som du finner i arkivene og mange biblioteker. En tilsvarende matrikkel fra 1838 hjelper deg for perioden litt lengre tilbake.

Tingbøkene er en eldre kilde enn pantebøkene og går ofte helt tilbake til rundt 1650. Også tingbøkene blir oppbevart i statsarkivene, men igjen har Riksarkivet svært mye materiale fra hele landet på mikrofilm. Til dels har tingbøkene de samme typene opplysninger som pantebøkene - blant annet om kjøp og salg av eiendom. Men i tillegg kan du få et levende innblikk i livet for flere hundre år siden. Ikke minst rettsakene forteller om hendinger og menneskelige reaksjoner på en måte som ofte gir liv og nærhet til en fjern fortid. Kanskje får du til og med gjengitt noe en av forfedrene dine selv har sagt for lenge, lenge siden.

Når det gjelder selve det å komme videre bakover med slektslinjene, kan tingbøkene vise seg å være den beste kilden du kan bruke. I åsteds- og ikke minst odelssaker forteller parter og vitner om slektsforhold som i beste fall kan gi en sammenhengende oversikt flere hundre år bakover i tiden.

av

Pantebok nr. 9^a for medre Romere
ke sarskriveri [1798 - 1805] forsaas
vidt efterfølgende angaar. -

Aar 1803 den 5. Aug: blev det
befalede Maanedts Ting for Ur-
skaug, Hadeland og Enebak Præ-
stegielde fortaget paa Teig Gaar
den Landene; og derunder blev
følgende Almuens Breve læst.

No 1.
Udskrift.

af Forliigelses Protocolene for Enebak
Præstegield, for saavidt efterfølgende
betræfles:

Aar 1803 den 5. August blev det befalede Maanedts Ting for Urskaug, Hadeland, og Enebak Præstegield paa Teig Gaar den, og derunder blev følgende Almuens Breve læste.

No 1. Udskrift.

At Forliigelses Protocolene for Enebak Præstegield, for saavidt efterfølgende betræfles: Aar 1802 den 9de December,

Utskrift fra Pantebok nr. 9 a fra 1803 - Nedre Romerike. Utskriften er fra Statsarkivet i Oslo. Nederst starten på utskriften skrevet om til dagens alfabet

SLEKT I AMERIKA

Mange tusen normenn utvandret til Amerika på 1800- og begynnelsen av 1900-tallet. Derfor er det ikke sjelden at slektforskning fører til behov for kontakt med de områdene i Akerika der de norske innvandrerne slo seg til. Og i USA er det mange "norske" miljøer som også er interessert i å komme i kontakt med slekt her i Norge. Og også her er det arkivkilder å støtte seg til. Materiale om utvandringen finnes i statsarkivene, og Riksarkivet har mye på mikrokort fra forskjellige deler av landet. I *Statsarkivet i Oslo* er det der oppbevart *emigrantprotokoller* med registre fra 1867 og fremover. Her er det blant annet oppgitt hva emigrantene oppgav som bestemmelsessted. I dette arbeidet er selvsagt internett et svært nyttig hjelpemiddel. Og når det gjelder å finne slekt i Amerika, er kanskje den mest sentrale norsk-amerikansk institusjonen *The Vesterheim Genealogical Center*. Dette er en meget omfattende organisasjon med medlemmer i alle USAs stater. Den har museer, skoler, hoteller og samlingssteder flere steder i USA. Organisasjonen har bra orienteringssider på internett. De har også lagt ut tilbudene i museumsbutikk og tilbyr norske bøker bl.a. for barn og ungdom og også historiske bøker. Besøk sidene! : Vesterheims internettadresse er:

<http://www.vesterheim.org>

Andre viktige adresser er:

The Norwegian-American Bygdelagenes Fellestråd. Disse har bl.a. en liste over bygdelag i mange stater i Amerika. Etterkommere av utvandrere fra spesielle områder i Norge er organisert i bygdelag. Hvert lag holder kontakt med sitt område i Norge. Slektsforskning utgjør en viktig del av lagenes virksomhet, og på internett ligger adressen til kontaktpersoner for eksempel for Romerikslag.

Nordmanns-forbundet som har hovedkontor i Oslo, har ikke bare kontakt mot USA. Organisasjonen gir ut bladet *The Norseman*, og er en verdensomspennende organisasjon med lokalavdelinger i mer enn 25 land. Hovedoppgaven er og styrke kulturelle og personlige bånd mellom personer i Norge og deres etterslekt og venner i alle land.

På internettsiden "Det løfterike landet" , som du finner via Nasjonalbibliotekets sider: <http://www.nb.no/emigrasjon/> finner du alle viktige adresser i forhold til slektsforskning mot USA:

- Organisasjoner/institusjoner og foreninger
- Historielag og nettsetder med historiske kilder
- Genealogiske ressurser
- Museer og arkiver i Norge og USA
- Læresteder i USA grunnlagt av norsk-amerikanere.

Siden gir også inngang til amerikabrev, fotografier og mye annet nyttig stoff om emigrasjonen til Amerika.

En kjent utvandret enebakking: N.P.Krogsbøl var født i 1844, og utdannet som lærer ved Asker seminar. I juli 1880 dro han til Amerika og slo seg ned som farmer i Visconsin. I 1920-årene sendte han flere artikler til bladet Akershus. Disse er samlet i et hefte: "Enebakk i gamle dage" og utgitt av historielaget.

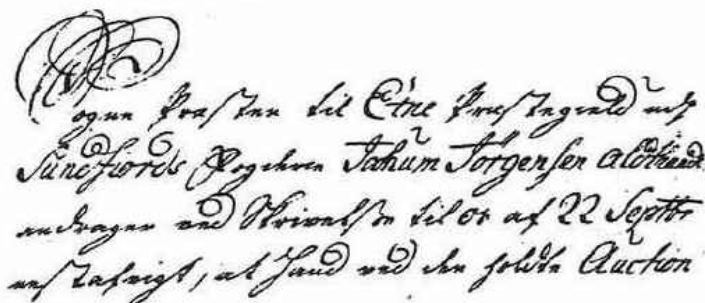
GOTISK HÅNSKRIFT -problemer i starten

Alle som forsker i slekta, prøver å lese kirkebøker og skifteprotokoller, vil før eller senere møte fenomenet *gotisk håndskrift*. Dette kan synes vanskelig til å begynne med, men i følge dem som har holdt på en stund, er dette problemer som lar seg løse. Etter noe øvelse kan alle lære seg å lese slik skrift.

Den gotiske *trykkskriften* (som kalles *fraktur*) har sikkert de fleste sett i gamle bøker (vi gjenga for eksempel noen dokumenter fra Historielagets arkiv i forrige nummer av IGN).

Den var i bruk et stykke inn på 1900-tallet. Når det gjelder *gotisk håndskrift* var den i bruk fram til siste halvdel av 1800-tallet. Da overtok det latinske alfabetet slik vi kjenner det i dag. Naturlig nok endret den gotiske håndskriften seg en del i hundreårene fra 1500-tallet, men ikke så mye at det skaper uoverkommelige problemer.

På neste side gjengir vi store og små bokstaver i det gotiske alfabetet (Kilde: "Våre røtter" av Nils Johan Stoa og Per-Øivind Sandberg, Cappelen 1992). Flere organisasjoner tilbyr kurs i gotisk skrift. Det er vi ikke i stand til å gi her, men en måte å begynne på, er å lære seg alfabetet. Det kan du for eksempel gjøre ved å skrive ned alfabetet noen ganger. Da får du en føling med hvordan bokstavene er formet. Deretter kan du ta for deg en tekst i gotisk skrift og skrive den ned - *transkribere* - den i vanlig skrift.

og nu fra sin til Ette Præst taget af
Sine forældre Jørgen Jahum Jørgensen alder
undtagen med Hverand som til os af 22 Septer
af København, at Jørgen med sin forældre Auction

Eksempel på gotisk håndskrift

Det gotiske alfabetet slik det ble skrevet utover fra 1600-tallet
 Store bokstaver

Små bokstaver

A a a a a a a a a a a a
 B b b b b b b b b b b b
 C c c c c c c c c c c c
 D d d d d d d d d d d d
 E e e e e e e e e e e e
 F f f f f f f f f f f f
 G g g g g g g g g g g g
 H h h h h h h h h h h h
 I i i i i i i i i i i i
 K k k k k k k k k k k k
 L l l l l l l l l l l l
 M m m m m m m m m m m m
 N n n n n n n n n n n n
 O o o o o o o o o o o o
 P p p p p p p p p p p p
 Q q q q q q q q q q q q
 R r r r r r r r r r r r
 S s s s s s s s s s s s
 T t t t t t t t t t t t
 U u u u u u u u u u u u
 V v v v v v v v v v v v
 W w w w w w w w w w w w
 X x x x x x x x x x x x
 Y y y y y y y y y y y y
 Z z z z z z z z z z z z
 Æ æ æ æ æ æ æ æ æ æ æ æ
 Ø ø ø ø ø ø ø ø ø ø ø ø

a a a a a
 b b b b b
 c c c c c
 d d d d d
 e e e e e
 f f f f f
 ff ff ff ff
 fff fff fff fff
 g g g g g
 h h h h h
 i i i i i
 j j j j j
 k k k k k
 l l l l l
 m m m m m
 n n n n n
 o o o o o
 p p p p p
 q q q q q
 r r r r r
 s s s s s
 st st st st
 t t t t t
 u u u u u
 v v v v v
 w w w w w
 x x x x x
 y y y y y
 z z z z z
 æ æ æ æ æ
 ø ø ø ø ø

VIKTIGE ADRESSER

- Norsk Slektshistorisk Forening, Akersgt. 7, Postboks 59 Sentrum, 0101 Oslo, tlf. 22 42 22 04
- Norsk Lokalhistorisk Institutt, Kronprinsensgt. 90251, Oslo, Postboks 8045 Dep, 0031 Oslo, tlf. 21 02 17 50
- Riksarkivet, Folke Bernadottesv. 21, Postboks 10, 0862 Oslo, tlf. 22 02 26 00
- Statsarkivet i Oslo, Folke Bernadottesv. 21, 0862 Oslo, tlf. 22 02 26 00
- Statsarkivet i Hamar, Lille Standgt. 3, 2317 Hamar, tlf. 62 52 36 42
- Statsarkivet i Kristiansund, Martsv. 1, 4604 Kristiansund, tlf. 38 14 55 00
- Statsarkivet i Stavanger, Bergelandsgt. 30, 1412 Stavanger, tlf. 51 50 12 60
- Statsarkivet i Bergen, Årstadv. 22, 5009 Bergen, tlf. 55 96 58 00
- Statsarkivet i Trondheim, Høgskolevn.12, 7030 Trondheim, Postboks 2825, 7001 Trondheim, tlf. 73 88 45 00 (dekker Møre og Romsdal, begge Trøndelagsfylkene, samt Nordland, Troms og Finnmark).
- Statsarkivkontoret i Tromsø, Universitetsplassen Breivika, 9293 Tromsø, tlf. 77 67 66 11.

VIKTIGE INTERNETTADRESSER

- Arkivnett Norge: <http://www.arkivnett.riksarkivet.no>
- Digitalarkivet: <http://www.hist.uib.no/arivverket>
- Dokumentasjonsprosjektet: <http://www.dokpro.uio.no>
- Norsk samfunnsvitenskaplig datatjeneste: <http://www.uib.nonsd>
- Biblioteknett Norge: <http://www.bibliotek.kulturnett.no>
- Museumsnett Norge: <http://www.museumsnett.no>

BØKER OM SLEKTSFORSKNING

1. Nils Johan Stoa og Per -Øivind Sandberg: VÅRE RØTTER, Cappelen 1992, ISBN 82-02-12827-7
2. Per Sandal: PÅ LEIT ETTER SLEKTA, Det Norske Samlaget 1991, ISBN 82-521-3594-3
3. Bengt Hildebrand: HANDBOK I SLÄKT- OCH PERSON-FORSKNING, Del I: Metodelära, Stockholm 1961

Strømsborg & Enersen A.s

EL. INSTALLASJON

1912 ENEBAKK - TLF: 92 64 63 00

Alt i elektrisk

E elfag

RØRLEGGEFIRMA

ERIK KJELGÅRD

1914 YTRE ENEBAKK

TLF : 64 92 46 39

**ALT ARBEID I VVS UTFØRES
LEVERANDØR AV THERMIA VARMEPUMPER.**

- fagkunnskap gir trygghet.

BYGG- OG TØMMERMESTER

Per-Erik Østlie a.s

1914 YTRE ENEBAKK - Telefon: 64 92 39 39

KONTORADRESSE:	VÅGSENTERET
POSTADRESSE:	POSTBOKS 132 1914 YTRE ENEBAKK
TELEFON:	64 92 39 39
TELEFAX:	64 92 39 30

Enebakk Historielag

Leder Bjørn Marthinsen, tlf. 64 92 60 47

Enebakk Bygdetun

Åpen hver søndag i tiden fra 17.6. - 16.9, fra kl.12.00 - 15.00

Ansvarlig: Bygdetunutvalget v/Åse Killerud, tlf. 64 92 62 39

TITTEL:	IGN
ISSN:	1501-4479
UTGIVER:	Enebakk Historielag
BLADETS ADRESSE:	Flisby'n Forlag Håkon Tysdal Blomsterveien 24 B 2005 Rælingen Tlf./faks: 63 83 22 73
TRYKK:	Bjørn Bunes Trykk as Sweigaardsgt. 34, Oslo
UTGIVELSER PER ÅR:	4

SOLTERASSEN ur

Ved Kobotn Kino, tlf. 66 80 03 33

Ta en tur
til Solterassen Ur
Vi har klokker til far og til mor
Til søster og bror

PS: HVA MED NYTT LIV I
DITT GAMLE LOMMEUR ?

Urmakermester Vidar Holstad

